

Inšpektorat za nadzorovano uporabo umetne inteligence pri izboljšanju varnosti pri delu (ozadje)

<https://www.sta.si/3416052/inspektorat-za-nadzorovano-uporabo-umetne-inteligence-pri-izboljsanju-varnosti-pri-delu>

pripravila Polona Šega

Ljubljana, 26. aprila - Svetovni dan varnosti in zdravja pri delu, 28. april, letos izpostavlja vlogo umetne inteligence pri izboljšanju varnosti pri delu. Njena uporaba mora biti nadzorovana, da ne ogrozi varnosti zaposlenih, opozarja Inšpektorat za delo. Pri Nacionalnem programu duševnega zdravja pa svarijo pred posledicami, ki jih ima digitalizacija na duševno zdravje.

Vloga umetne inteligence in digitalizacije postaja v delovnem procesu po navedbah inšpektorata vse bolj razširjena. Robotske naprave po njihovih besedah že opravljajo naloge v nevarnih okoljih, delajo s strupenimi materiali in pri ekstremnih temperaturah. Prevzemajo monotona in ponavljajoča se opravila, medtem ko digitalne naprave in senzorji omogočajo zgodnje zaznavanje nevarnosti in pripomorejo k večji varnosti zaposlenih.

A če digitalna tehnologija ni uvedena pravilno ali če so zanemarjeni varnostni ukrepi, se lahko po svarilu inšpektorata povečajo tveganja za nesreče in delovne nezgode. Poleg tega umetna inteligenca odpira vprašanja o zasebnosti, pristranskosti algoritmov in preglednosti odločitev. Uporabo umetne inteligence morajo spremljati jasne regulativne smernice, etični premisleki in širša družbena razprava, so pozvali.

Pravilna uporaba umetne inteligence lahko po njihovih navedbah pomembno izboljša varnost in zdravje pri delu, hkrati pa prekomerna odvisnost od tehnologij lahko zmanjša presojo in pozornost človeka, kar vodi v napake. Avtomatizacija določenih nalog brez ustreznega nadzora lahko povzroči nepredvidene posledice.

Digitalizacija zaposlenim prinaša različna psihosocialna tveganja

Procesi digitalizacije, kot so denimo avtomatizacija in vodenje zaposlenih s pomočjo umetne inteligence in algoritmov, zaposlenim prinašajo različna psihosocialna tveganja. Če niso ustrezno obvladana, lahko negativno vplivajo na zdravje delavcev, opozarjajo pri Nacionalnem programu duševnega zdravja - programu Mira.

Delovne organizacije v Sloveniji se po njihovih navedbah na tveganja, ki jih prinaša digitalizacija dela, že pripravljajo. Po prvih podatkih evropske raziskave v podjetjih o novih in nastajajočih tveganjih v Sloveniji že 60 odstotkov podjetij v oceno tveganja vključuje tudi tveganja, povezana z uporabo digitalnih tehnologij. To je drugi najvišji odstotek med državami EU za Španijo, ki vodi z 62-odstotnim deležem.

Sistemi, ki samodejno razporejajo naloge, delovni čas in izmene ter nadzorujejo delo oz. vedenje delavcev, so povezani z več psihosocialnimi tveganji. Zaradi njih je doživljanje stresa lahko prekomerno, na zdravje in zadovoljstvo zaposlenih pa vplivajo negativno. Med najpomembnejšimi tveganji je denimo večja intenzivnost dela.

Pri uporabi teh sistemov je zato pomembno sodelovanje in informiranje delavcev. Dosledno je treba izvajati ukrepe za varnost in zdravje pri delu, hkrati pa tudi poskrbeti za preglednost nad zbiranjem in uporabo podatkov o zaposlenih, so pozvali pri programu Mira.

Na kmete preži veliko dejavnikov tveganja za izgorelost

V okviru projekta Počutje na kmetiji: krepitev virov in znanj, ki ga izvajajo strokovnjaki z Družbenomedicinskega inštituta Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU, Inštituta Karakter, iz Zveze slovenske podeželske mladine in Zavoda ZRNO, pa so se na dogodku pred svetovnim dnevom osredotočili na duševno zdravje ljudi, ki kmetujejo.

Psihologinja Nataša Dernovšek Hafner z Družbenomedicinskega inštituta je na dogodku, ki je potekal sredi aprila v Ljubljani, spregovorila o izgorelosti v kmetijstvu. Botrujejo ji denimo klimatske spremembe, finančna negotovost zaradi najetih posojil, dolgi delovniki in fizične obremenitve. Po njenem opozorilu je pomembno, da kmet poskrbi za uravnotežnost med obremenitvami in prostim časom. Postaviti si mora meje in poskrbeti tudi za dovolj rekreacije, počitka in spanja, je poudarila za STA.

Usklajevanje kmetovega poklicnega in družinskega življenja vidi kot problematično. Velika ovira pri tem se ji zdi uveljavljeno prepričanje, da mora biti kmet močan človek, ki mu težave ne pridejo do živega. Kmetje se težav v duševnem zdravju sramujejo in odlašajo z iskanjem pomoči, je posvarila.

Pri kmetih se po njenem opažanju hkrati pojavlja tudi osamljenost in socialna izolacija. Pogosto so pri svojem delu namreč sami in lahko mine dan, ko nikogar ne vidijo.

"Samozaposleni v kulturi si bolezni ne morejo privoščiti"

Prav tako je izgorelost pogosta pri nekaterih drugih skupinah delovno aktivnega prebivalstva, ki nimajo zamejenega delovnega urnika, denimo pri samozaposlenih v kulturi. Dodatno se soočajo denimo s kronično utrujenostjo, motnjami spanja in pomanjkanja počitka, so za STA našeli v društvu nevladnih organizacij in posameznikov na področju kulture Asociacija. Kot so dodali, samozaposleni v kulturi nenehno iščejo projekte, dohodki pa so negotovi in pogosto nizki.

"Samozaposleni v kulturi si bolezni ne morejo privoščiti, zato še naprej delajo," so opozorili. Prekarni delovni pogoji, ki jih prinaša status samozaposlitve v kulturi, tako po njihovih navedbah sčasoma pogosto vodijo v dolgotrajna bolezenska stanja. Zgolj v primerih daljše nezmožnosti za kulturno in ustvarjalno delo lahko računajo na državno pomoč, ki pa je močno zamejena, so pojasnili.

Lani 16 smrtnih nezgod pri delu

Delodajalci so lani prijavili 14.246 nezgod pri delu. V tej številki niso zajete 103 nezgode na poti na delo ali z dela pri prevozu, ki ga je organiziral delodajalec. Smrtnih nezgod je bilo 16, težjih nezgod 916, lažjih pa 314, navaja inšpektorat.

Pri petih smrtnih nezgodah je bil vzrok padec z višine, pri treh prometna nesreča, po dve smrtni nezgodi pa sta se zgodili zaradi padanja bremen, premikajoče se mehanizacije in premikanja delovne opreme. Vzrok ene smrtne nezgode je bil udar električnega toka, še ena smrtna nezgoda pa je bila povezana z delovno opremo.

Največ smrtnih nezgod je bilo prijavljenih v gradbeništvu. Žrtve so bile večinoma stare med 50 in 59 let. Večina umrlih je bila slovenskih državljanov, nekaj pa jih je bilo tudi iz Bosne in Hercegovine ter Kosova.

Mednarodna organizacija dela je svetovni dan varnosti in zdravja pri delu razglasila leta 2003 z namenom, da bi spodbudila prizadevanja za več kulture na tem področju. Mednarodna konferenca svobodnih sindikatov pa je leta 1996 28. april razglasila tudi kot svetovni dan spomina na umrle in

p
o
š
k
o
d
o
v
a
n
e

d
e
l
a
v
c